

Sygn. akt III AUa 1157/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewa Cyran (spr.)
Sędziowie:	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer del. SSO Wiesława Stachowiak
Protokolant:	inspektor ds. biurowości Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2013 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku **Z. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy Z. K.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koninie

z dnia 31 lipca 2012 r. sygn. akt III U 134/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 29 grudnia 2011 roku, znak: (...) - (...) odmówił Z. K. prawa do emerytury, wskazując w uzasadnieniu, że wnioskodawca udowodnił 11 lat, 7 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i uzupełniających. Organ rentowy nie zaliczył pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 27 kwietnia 1957 roku do 30 czerwca 1958 roku - gdyż nie mógł wykonywać pracy w gospodarstwie rolnym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy oraz pracy w gospodarstwie rolnym teściów od 12 lutego 1975 roku do 30 września 1975 roku i we własnym od 1 października 1975 roku do 31 grudnia 1992 roku - gdyż okresy te zostały już uwzględnione do prawa do emerytury rolniczej.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył Z. K. podnosząc, że pracował w rolnictwie i poza rolnictwem przez 35 lat.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koninie wyrokiem z dnia 31 lipca 2012 r. (sygn. akt: III U 134/12) oddalił odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły następujące ustalenia i rozważania.

Z. K. urodził się w dniu (...). W czerwcu 1958 roku ukończył trzyletnią (...) Szkołę Zawodową, w trakcie nauki mieszkał internacie w K.. Po ukończeniu szkoły od 1 lipca 1958 roku do 1 maja 1961 roku pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. Od 12 maja 1961 roku podjął pracę w Przedsiębiorstwie (...), od dnia 9 października 1961 roku do 28 września 1963 roku odbywał zasadniczą służbę wojskową. Następnie w okresie od 30 września 1963 roku do 15 lutego 1965 roku pracował w Przedsiębiorstwie (...), od 1 marca 1965 roku do 31 grudnia 1967 roku w Przedsiębiorstwie (...) w R., a w okresie od 9 stycznia 1968 roku do 7 kwietnia 1968 roku w Kopalni (...).

W okresie od 1 stycznia do 8 stycznia 1968 roku oraz od 8 kwietnia 1968 roku do 13 marca 1973 roku Z. K. pracował w gospodarstwie rolnym teściów, od 14 marca 1973 roku do 12 czerwca 1973 roku w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P., od 15 czerwca 1973 roku do 30 września 1975 roku ponownie w gospodarstwie rolnym teściów, a od 1 października 1975 roku do 31 grudnia 1992 roku odwołujący pracował we własnym gospodarstwie rolnym.

W dniu 17 kwietnia 1991 roku Z. K. wystąpił o rentę inwalidzką dla właściciela gospodarstwa rolnego. Kolejno decyzjami z dnia 1 sierpnia 1991 roku, 11 czerwca 1992 roku, 22 września 1992 roku Prezes KRUS odmawiał odwołującemu prawa do renty rolniczej. Na skutek odwołania Z. K. Sąd Wojewódzki w Poznaniu wyrokiem z dnia 29 grudnia 1992 roku sygn. VII U 3726/92 zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 29 września 1992 roku i uznał, że odwołujący jest długotrwale niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym. Decyzją z dnia 8 lutego 1993 roku Prezes KRUS przyznał odwołującemu prawo do renty rolniczej. Następnie decyzją z dnia 4 kwietnia 2001 roku przyznano rentę na stałe w związku z ukończeniem 60 roku życia.

Decyzją z dnia 7 marca 2006 roku Prezes KRUS dokonał waloryzacji świadczenia rentowego. W toku postępowania sądowego (sygn. akt III U 433/06), toczącego się na skutek odwołania Z. K., Prezes KRUS uwzględnił do wysokości świadczenia okresy zatrudnienia odwołującego poza rolnictwem w PBKiSch na podstawie dokumentów przedłożonych przez odwołującego (okres zatrudnienia w Kopalni (...) został uwzględniony już w decyzji z dnia 15 października 1993 roku). Wyrokiem z dnia 13 września 2006 roku Sąd Okręgowy w Koninie oddalił odwołanie, a w zakresie uwzględnionym przez organ rentowy decyzją z dnia 13 lipca 2006 roku umorzył postępowanie.

Decyzją z dnia 6 maja 2006 roku Prezes KRUS przyznał odwołującemu prawo do emerytury rolniczej. Przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej uwzględniono okres pracy w gospodarstwie rolnym od 12 lutego 1975 roku do 31 grudnia 1992 roku.

W dniu 31 sierpnia 2011 roku Z. K. wystąpił do ZUS z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury.

Organ rentowy po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego zaskarżoną decyzją z dnia 29 grudnia 2011 roku odmówił odwołującemu prawa do emerytury.

Na podstawie tak zebranego materiału dowodowego Sąd I instancji uznał, iż odwołanie nie jest zasadne.

Sąd Okręgowy argumentował, że aby otrzymać emeryturę na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku, odwołujący musi spełniać dwa warunki: wiek oraz wymagany okres składkowy i nieskładkowy.

Z. K. w dniu (...) roku ukończył 65 lat, zatem spornym pozostawało wykazanie co najmniej 20-letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

W sprawie nie było spornym, iż odwołujący wykazał 7 lat, 1 miesiąc i 14 dni okresów składkowych. Ponadto do ustalenia prawa do emerytury organ rentowy uwzględnił okres od 1 lipca 1958 roku do 1 maja 1961 roku (tj. pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, po zakończeniu szkoły a przed podjęciem pracy w Przedsiębiorstwie (...)) oraz od 15 czerwca 1973 roku do 11 lutego 1975 roku tj. pracy w gospodarstwie rolnym teściów (po zakończeniu pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P.). Okres ten wyniósł łącznie 4 lata, 5 miesięcy i 28 dni.

Prawidłowo organ rentowy nie uwzględnił przy ustalaniu emerytury okresu od dnia (...) roku (od ukończenia 16 roku życia, gdyż wcześniejszego okresu uwzględnić nie można) do 30 czerwca 1958 roku tj. pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, gdyż w tym czasie Z. K. uczył się i przebywał w internacie w K., nie mógł zatem codziennie pracować w gospodarstwie rodziców położonym w S. koło K. (duża odległość, mało rozwinięta sieć komunikacyjna, nieznaczna ilość samochodów). Nadto gdyby założyć, iż faktycznie w tym czasie codziennie dojeżdżał do rodziców, to nielogicznym jest, że mieszkał w tym czasie w internacie.

Należy też zauważyć, iż zasadniczym warunkiem uwzględnienia okresów pracy rolniczej, o których mowa w art. 10 ust. 1 i 2 (okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia), przy ustalaniu prawa do emerytury jest zastrzeżenie, że okresy te nie zostały zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Nie można tych okresów uwzględnić podwójnie, tzn. zarówno przy ustalaniu prawa do świadczeń rolniczych, jak i świadczeń pracowniczych, o czym wyraźnie stanowi art. 10 ust. 3 ustawy emerytalnej i art. 20 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Ponadto „dokonanie przez ubezpieczonego wyboru co do zaliczenia wskazanego okresu do okresu ubezpieczenia, od którego zależy prawo do emerytury w określonym systemie (pracowniczym lub rolniczym), uniemożliwia późniejsze zaliczenie tego samego okresu w innym systemie (art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, póź. 353 ze zm.)” (wyrok SN z dnia 8 maja 2007 roku, sygn. II UK 164/06, OSNP 2008/11-12/172).

Z. K. od 2006 roku pobiera emeryturę rolniczą i przy ustalaniu tego prawa Prezes KRUS uwzględnił już okres pracy w gospodarstwie rolnym teściów i własnym od 12 lutego 1975 roku do 31 grudnia 1992 roku. ZUS nie może zatem ponownie - zgodnie z powyższym - uwzględnić przy ustalaniu prawa do emerytury okresu pracy w gospodarstwie rolnym po 12 lutego 1975 roku.

Z. K. wykazał zatem łącznie 11 lat, 7 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i uzupełniających, wobec wymaganych 20 lat, zatem nie spełnia przesłanek do przyznania prawa do emerytury.

Apelację od wyroku w całości złożył odwołujący Z. K. podnosząc, iż wyrok jest niesprawiedliwy. Apelujący podkreślał, iż posiada łącznie 35 lat pracy w rolnictwie i poza rolnictwem.

W toku postępowania apelacyjnego pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy oraz zastosował właściwe przepisy prawne. Sąd I instancji w sposób trafny i wnikliwy przeanalizował powołane podstawy prawne. Sąd Apelacyjny w pełni podziela poczynione ustalenia, dokonana wykładnię przepisów i w konsekwencji zaprezentowane stanowisko w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarzuty zawarte w apelacji nie mogą zasługiwać na uwzględnienie.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy odwołujący posiada wymagany 20 letni okres składkowy i nieskładkowy.

Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2009.153.1227 j.t.), ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;

2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27a. Ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 pkt 2, przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej **65 lat dla mężczyzn**;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiet i co najmniej **20 lat dla mężczyzn** (art. 28 ustawy).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
  - 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
  - 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,
- jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W myśl ust. 3 tego przepisu **okresów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.**

W myśl art. 20 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2008.50.291 j.t.) do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

W myśl ust. 2 tego przepisu okresów, o których mowa w ust. 1, **nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów.**

Zgodnie z kolei z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników ilekroć w ustawie jest mowa o domowniku - rozumie się osobę bliską rolnikowi, która:

- a) ukończyła 16 lat,
- b) pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie,
- c) stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Kwestia czy wykonywanie określonych czynności w gospodarstwie rolnym można uznać za okresy pracy w tym gospodarstwie była wielokrotnie przedmiotem rozważań w orzecznictwie sądowym, zwłaszcza w kontekście łączenia pracy w gospodarstwie rolnym z nauką w szkole. W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników

obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r. i po drugie - czynności te muszą być wykonywane w wymiarze **nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie**.

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż prawidłowo Sąd I instancji uznał, że okresów pracy rolniczej zaliczonej na emeryturę rolniczą (okres pracy w gospodarstwie rolnym teściów i własnym od 12 lutego 1975r. do 31 grudnia 1992r.) nie może być drugi raz zaliczony na emeryturę pracowniczą. Ustawa o emeryturach i rentach z FUS zawiera normę która wyklucza możliwość zaliczenia okresów pracy rolniczej na emeryturę pracowniczą jeżeli okres ten już raz został zaliczony na poczet emerytury rolniczej.

„Zaliczenie okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na potrzeby świadczenia uzyskanego z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego powoduje, iż nie istnieje możliwość ponownego zaliczenia tego samego okresu w systemie ubezpieczenia powszechnego (art. 10 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych)” - por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 grudnia 2009 r., III AUa 970/09, OSAB 2010/2/101-105.

Brak jest także możliwości zaliczenia odwołującemu okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od (...) (ukończenie 16 r.ż.) do 30 czerwca 1958r. albowiem w tym czasie odwołujący uczył się i przebywał w internacie w K., zatem zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego trudno przyjąć z uwagi na sporą odległość tj. ok. 25 km, iż w tym czasie codziennie dojeżdżał do rodziców i pozostawał w gotowości do świadczenia pracy w gospodarstwie rolnym przez min. 4 godz. dziennie. Słusznie Sąd I instancji wnioskował, iż gdyby odwołujący w spornym okresie przebywał w gospodarstwie rolnym rodziców nie korzystałby z pewnością w tym czasie z internatu.

Z. K. wykazał zatem łącznie jedynie 11 lat, 7 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i uzupełniających (wobec 20 lat wymaganych). Pozostałe okresy pracy rolniczej zostały zaliczone na emeryturę rolniczą i zgodnie z obowiązującym prawem brak jest możliwości aby uwzględnić je „podwójnie”.

Apelacja okazała się bezzasadna, z tych względów Sąd Apelacyjny z mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak wyroku.

/del.SSO Wiesława Stachowiak/ /SSA Ewa Cyran/ /SSA Iwona Niewiadowska-Patzer/